

Araştırma Makalesi/Research Article

Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Belirleme Durumları

Nurse's Identification of the Symptoms and Risks of Child Abuse and Negligence

Nur ÖNDER¹, Özlem ÖZTÜRK ŞAHİN²

Öz: Amaç: Çalışma, hastanede çalışan hemşirelerin, çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamasına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı. Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır. Çalışma, Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Eylül 2019-Nisan 2021 tarihleri arasında 124 hemşirenin katılımı ile gerçekleştirildi. Çalışma verileri, Katılımcı Anket Formu ve Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği ile toplandı. Bulgular: Hemşirelerin toplam ölçek madde puan ortalaması $3,85\pm 0,35$ 'tir. İstismar ve ihmale yatkın çocukların özelliklerini bilme alt ölçeği, hemşirelerin en düşük madde puan ortalamasına sahip olduğu alt ölçektir. Hemşirelerin yaşlarına ($p=0,010$), çalışma yıllarına ($p=0,019$), daha önce pediatri servisinde çalışma durumlarına ($p=0,020$), çocuk sahibi olup olmama durumlarına ($p=0,011$) ve çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumlarına göre ölçek puanları arasında anlamlı fark bulundu. Sonuç: Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamasına yönelik bilgi düzeylerinin orta seviyede olduğu görüldü. Bu doğrultuda, hemşirelerin bu konuda bilgi düzeylerinin istendik düzeyde olmadığı sonucuna varıldı. İstismar ve ihmali konusunda eğitim alan hemşirelerin bilgi düzeylerinin almayan hemşirelere göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görüldü. Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamasına yönelik bilgi düzeylerini istendik düzeye yükseltmek için, eğitimlerin yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı, Çocuk ihmali, Hemşire.

Abstract: Objective: This study was conducted to determine the knowledge level of nurses working in the hospital to diagnose the symptoms and risks of child abuse and neglect. Methods: It is a descriptive and cross-sectional study. The study was carried out at Karabük Training and Research Hospital between September 2019 and April 2021 with the participation of 124 nurses. Study data were collected with the Participant Survey Form and the Scale for Identification of Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect. Results: The average total scale item score of the nurses is 3.85 ± 0.35 . The subscale of knowing the characteristics of children prone to abuse and neglect is the subscale in which nurses have the lowest item score average. A statistically significant difference was found in the comparison of the scale scores of nurses according to their ages ($p=0.010$), years of employment ($p=0.019$), whether they have previously worked in a pediatric ward ($p=0.020$), whether or not they have children ($p=0.011$), and whether they have received training on child abuse and neglect. Conclusions: It was observed that nurses' knowledge level regarding diagnosing the symptoms and risks of child abuse and neglect was at a medium level. In this regard, it was concluded that the nurses' knowledge level on this subject was not at the desired level. It was observed that the knowledge levels of nurses who received training on abuse and neglect were significantly higher than those who did not receive training. In line with the results obtained from the study; It is recommended that training be provided to increase the knowledge level of nurses in diagnosing the symptoms and risks of child abuse and neglect to the desired level.

Keywords: Child abuse, Child neglect, Nurse.

*Bu çalışma, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Bilimi Anabilim Dalında tamamlanmış yüksek lisans tez çalışmasıdır.

¹Uzman Hemşire, Karabük Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, ORCID: 0000-0002-1796-8953, nur_ozcan_78@hotmail.com

Spec. Nurse, Karabük University Training and Research Hospital, Pediatric Intensive Care Clinic

²Sorumlu Yazar: Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0001-8781-3706, ozlem.ozturk@karabuk.edu.tr
Assoc. Prof. Karabük University Faculty of Health Science, Department of Pediatric Nursing

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 18 yaşın altındaki çocuklara uygulanan istismar ve ihmali “çocuğa kötü muamele” olarak tanımlamaktadır. Buna göre çocuğa kötü muamele; çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve onuruna fiili olarak veya potansiyel bir zarara neden olan her türlü fiziksel, duygusal, cinsel yönden istismar ve ihmal türleriyle sonuçlanan kötü davranışlar olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2020).

Çocuk istismarı ve ihmali, dünyada milyonlarca çocuğu ve onların ailelerini etkilemektedir (Külcü ve Karataş, 2016). DSÖ, (2020) 8 Haziran’da yayınladığı raporunda; iki-dört yaş grubundaki her 4 çocuktan yaklaşık 3’nün ebeveynleri ve bakıcıları tarafından fiziksel veya psikolojik şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Yine aynı raporda, 0-17 yaş arasındaki her 5 kızdan 1’inin ve 13 erkekten 1’inin cinsel istismara uğradığı belirtilmiştir (WHO, 2020). Ülkemizde ise, çocuk istismarı ve ihmali olaylarının sıklığına ilişkin yapılan araştırmaların sayısının yetersiz olduğu ve bunun nedeninin ise istismar veya ihmal olgusunun belirlenmesi ve rapor edilmesindeki yetersizliklerden kaynaklandığı belirtilmiştir (Bakır ve Kapucu, 2017). UNICEF, (2010) tarafından Türkiye’de yapılan çalışmada; duygusal istismar %51 oran ile ilk sırada yer alırken, bunu sırasıyla %43 fiziksel istismar, %25 ihmal ve %3 cinsel istismar takip etmektedir.

Çocuk istismar ve ihmalinin yeterince bildirilmemesi, tanılanmasındaki güçlükler ve gizli kalması sorunu daha da önemli hale getirmektedir (Başdaş ve Bozdağ, 2018). Oysa çocukluk çağında maruz kalınan ihmal ve istismar; çocukların, zihinsel, fiziksel veya sosyal yönden gelişimini etkileyerek, çocukluktan yetişkinliğe kadar devam eden birçok sorun yaşamasına neden olmaktadır (Seferoğlu, Sezici ve Yiğit, 2019; Austin, Lesak ve Shanahan, 2020). İstismar ve ihmale uğrayan çocuklarda; düşük benlik saygısı (Onat, Dinç ve Günaydın, 2016), duygusal ve davranışsal sorunlar (Soylu, Şentürk Pılan ve Ayaz, 2012), anksiyete, depresyon (Gardner, Thomas ve Erskine, 2019), bağımlılık yapıcı madde kullanımı (Cicchetti ve Handley, 2019) ve suç işleme gibi sorunlar görülebilmektedir (Doelman, Luijk ve Marshall, 2021; Chang, Hou ve Wang, 2021). Bu sorunların çocuk üzerinde uzun süreli ve yoğun etkileri, olayın tekrarlanabilirliği, çocuğun yakınında ola tanıdığı kişiler tarafından gerçekleştirilmesi istismar ve ihmalin tanı ve tedavisini zorlaştırmaktadır (Danışman ve Berberoğlu, 2016).

Toplumsal bir sorun olan çocuk ihmali ve/veya istismarının önlenmesinde, erken tanı ve tedavisinde sağlık profesyonelleri önemli rol almaktadır. İstismara uğrayan çocuğu ilk fark edecek sağlık profesyonelleri doktorlar ve hemşirelerdir (Bakır ve Kapucu, 2017). Bu nedenle sağlık profesyonellerinin özellikle hemşirelerin bu olguları tespit edebilmeleri için çocuk

istismar ve ihmalin belirti ve risklerini bilmeleri ve tanımları önemlidir (Burç ve Güdücü Tüfekci, 2015; Austin vd., 2020; Başdaş ve Bozdağ, 2018). Bu çalışma, çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanımlanmasına yönelik hemşirelerin bilgi düzeylerinin saptanması amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışma olup, Eylül 2019-Nisan 2021 tarihleri arasında Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesinde gerçekleştirildi. Çalışmanın evrenini, çalışmanın yürütüldüğü tarihler arasında hastanede çalışmakta olan 548 hemşire oluşturdu. Çalışmada “G. Power-3.1.9.2” programı kullanılarak, %95 güven düzeyinde örneklem büyüklüğü 115 olarak hesaplandı. Çalışma verileri, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 124 hemşireden anket formu ve ölçek ile toplandı.

Katılımcı Anket Formu: Yaş, cinsiyet ve çalışma süresi gibi sosyodemografik özellikleri ve çocuk ihmali ve istismarı ile ilgili bilgi durumlarını içeren 28 sorudan oluşmaktaydı.

Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği: Ölçek, Uysal, (1998) tarafından çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanımlanmasına yönelik hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanmasına yönelik geliştirilmiştir. Ölçeğin, altı (6) alt ölçeği bulunmakta olup, toplamda 67 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan her bir madde için beş (5) dereceli yanıt seçenekleri yer almaktadır. Ölçeğin puan ortalaması 5’e doğru yaklaşması, katılımcıların soruları doğru olarak yanıtladıklarını, 3’ten uzaklaşması ise katılımcıların soruları yanlış yanıtladıklarını göstermektedir. Uysal tarafından ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,924 olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada da 0,896 olarak belirlendi.

Araştırmada veri toplama araçları, araştırmacılar tarafından hemşirelerin kendilerine ulaştırıldı. Hemşireler tarafından doldurulan formlar araştırmacılar tarafından toplandı. Veriler SPSS for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edildi. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar kullanıldı. Normal dağılıma sahip veriler için istatistiksel analizde parametrik testler kullanıldı. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki bağımsız grup arasındaki fark için bağımsız t testi, ikiden fazla grup karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi uygulandı.

Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (Tarih: 04.11.2019, Karar No: 2019/44) etik onay, Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nden (Tarih: 12.12.2019, Sayı: 34771223-774.99) kurum izni alındı. Ölçeğin kullanımı için e-posta yoluyla izin alındı. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan hemşirelerden sözlü ve yazılı onamları

alındı.

Bulgular

Hemşirelerin yaş ortalaması 35,62, çalışma süresi ortalaması ise 14,02 olarak belirlendi. Hemşirelerin %85,5'inin kadın, %74,2'sinin lisans mezunu olduğu görüldü. Hemşirelerin çalışmakta olduğu birimlerde ilk sırada %22,7 ile dahili klinikler yer almaktaydı. Hemşirelerin %38,7'si daha önce pediatri biriminde çalıştığını, %62,1'i evli olduğunu ve %58,1'i de çocuğunun olduğunu belirtti (Tablo 1).

Tablo 1: Hemşirelerin Tanımlayıcı Özellikleri

Özellikler	Sayı (n=124)	%
Cinsiyet		
Erkek	18	14,5
Kadın	106	85,5
Eğitim durumu		
Lise	12	9,7
Ön lisans	13	10,5
Lisans	92	74,2
Lisans üstü	7	5,6
Çalışmakta olduğu birim		
Dâhili Klinikler	28	22,7
Acil Servis	22	17,7
Çocuk Servisi	19	15,3
Kadın ve Doğum Servisleri	19	15,3
Genel Yoğun Bakımlar	15	12,1
Cerrahi Klinikler	15	12,1
Yenidoğan Yoğun Bakım	6	4,8
Daha önce pediatriye çalışma durumu		
Evet	48	38,7
Hayır	76	61,3
Medeni durum		
Evli	77	62,1
Bekâr	47	37,9
Çocuk varlığı		
Yok	52	41,9
Var	72	58,1
	X±SS	
Hemşirelerin yaş ortalaması (yıl)	35,62±8,22	
Hemşirelerin çalışma süresi ortalaması (yıl)	14,02±9,00	

Çalışmaya katılan hemşirelerin %35,5'i çocuk istismarı ve ihmeline yönelik eğitim aldığını belirtirken, eğitim alan hemşirelerin sadece %22,8'i eğitimi yeterli bulduğunu belirtti. Hemşirelerin %87,1'i çocuk istismar ve ihmeline yönelik eğitim almak istediklerini, %73,ü çocuk izlem merkezi hakkında bilgi sahibi olduklarını ve %40,3'ü çocuk istismar veya ihmal olgusu ile daha önce karşılaştıklarını belirtti. Çocuk istismar ve ihmal olgularının karşılaşıldığı yerlerde çocuk ve acil servisin ilk sırada yer aldığı ve karşılan olgularda ise ilk sırada cinsel istismar türünün olduğu görüldü (Tablo 2).

Tablo 2: Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Karşılaşma Durumu

Özellikler	Sayı (n=124)	%
Eğitim alma durumu		
Evet	44	35,5
Hayır	80	64,5
Eğitimi yeterli bulma durumu(n=44)		*
Yeterli	10	22,8
Kısmen yeterli	26	59,1
Yetersiz	8	18,1
Eğitim isteme durumu		
Evet	108	87,1
Hayır	16	12,9
Çocuk izlem merkezi (ÇİM) hakkında bilgi sahibi olma		
Evet	91	73,4
Hayır	33	26,6
Çocuk istismar veya ihmal olgusu ile karşılaşması		
Evet	50	40,3
Hayır	74	59,7
Çalışılan birime göre karşılaşma (n=50)		**
Çocuk servisi	12	24,0
Acil servis	12	24,0
Dâhili klinikler	9	18,0
Kadın doğum servisleri	7	14,0
Genel yoğun bakım	4	8,0
Cerrahi klinikler	3	6,0
Yenidoğan yoğun bakım	3	6,0
Karşılaşılan çocuk istismar ve ihmal olguları (n=50)		**
Cinsel istismar	22	44,0
İhmal	15	30,0
Fiziksel istismar	7	14,0
Duygusal istismar	6	12,0

*:% değerleri 44'e göre hesaplandı, **::% değerleri 50'ye göre hesaplandı.

Hemşirelerin genel ölçek puan ortalaması $258,16 \pm 23,78$ ve madde puan ortalaması $3,85 \pm 0,35$ olarak bulundu. “İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri” ($2,83 \pm 0,54$) alt ölçeğinin en düşük madde puan ortalamasına sahip olduğu görüldü (Tablo 3).

Tablo 3: Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği Alt Grup Puan Ortalamaları

Ölçek alt grupları	Madde sayısı	Alt ve üst değer	Puan ortalamaları	Madde puan ortalamaları
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	19	59-93	$76,90 \pm 7,34$	$4,04 \pm 0,38$
Çocuk İstismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	15	45-75	$61,58 \pm 6,57$	$4,10 \pm 0,45$
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	7	19-35	$29,08 \pm 3,83$	$4,15 \pm 0,54$
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	12	30-57	$43,06 \pm 6,37$	$3,58 \pm 0,53$
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	6	8-28	$17,02 \pm 3,24$	$2,83 \pm 0,54$
Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	8	15-40	$30,50 \pm 5,61$	$3,81 \pm 0,70$
Toplam	67	206-307	$258,16 \pm 23,78$	$3,85 \pm 0,35$

*Her maddeden alınabilecek en yüksek puan 5'tir.

Hemşirelerin yaş gruplarına ($p=0,010$) ve çalışma yıllarına ($p=0,019$) göre ölçek puanları arasında anlamlı farklılık saptandı. Daha önce pediatri sevisinde çalışan hemşirelerin ölçek puanı, daha önce pediatri servisinde çalışmayan hemşirelerden daha yüksekti ($p=0,020$). Çocuğu olmayan hemşirelerin ölçek puanı, çocuğu olan hemşirelerden daha yüksekti ($p=0,011$) (Tablo 4).

Hemşirelerin çocuk istismar ve/veya ihmali olgusu ile karşılaşma durumuna göre ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken ($p>0,05$), eğitim alan hemşirelerin ölçek puanı, eğitim almayan hemşirelerden daha yüksekti ($p=0,005$) (Tablo 5).

Tartışma

Çalışmada, hemşirelerin genel ölçek madde puan ortalaması “3,85” olarak bulundu. Buna göre çalışmaya katılan hemşirelerin, çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanınmasına yönelik bilgi ve farkındalıklarının orta düzeyde olduğu görüldü. Aynı ölçeğin kullanıldığı bir çalışmada; aile hekimlerinin genel ölçek madde puan ortalamasının “4,11”, hemşire ve ebelerin genel ölçek madde puan ortalamasının ise “3,88” olduğu ve bu farklılığın anlamlı olduğu bildirilmiştir (Mavili ve Türker, 2022). Pediatri kliniklerinde çalışan doktor ve hemşirelerde yapılan bir çalışmada ise; doktorların ölçek puanlarının hemşirelere göre daha yüksek olduğu ancak her iki meslek grubunun da çocuk istismar ve ihmeline yönelik bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Kaptan, Kahrman ve Kader, 2020). Yapılan diğer çalışmalarda da çalışan veya öğrenci hemşirelerin, çocuk ihmali ve istismarının belirti ve risklerini tanınmasına yönelik bilgilerinin orta düzeyde olduğu bildirilmiş olup, çalışmamızın sonucu genel olarak literatür ile uyumlu bulundu (Topçu vd., 2022; Külcü ve Karataş, 2016). Sadece bir çalışmada ise; hemşirelerin genel ölçek madde puan ortalamasının, bizim çalışmamızdaki hemşirelerin madde puan ortalamasından daha düşük olduğu (2,36) görülmüştür (Başdaş ve Bozdağ, 2018). Bu durum, çalışmamız için olumlu olarak yorumlansa da çalışmamızdaki hemşirelerin bilgi ve farkındalık durumlarının hala istendik düzeyde olmadığını düşündürmelidir.

Tablo 4: Hemşirelerin Tanımlayıcı Özellikleri ile Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Özellikler	X	SS	Test değeri	p	Bonferroni
Yaş					
20-24 (1)	3,75	0,28			
25-29 (2)	4,03	0,31			
30-34 (3)	3,96	0,42	3,482***	0,010*	2>4
35-39 (4)	3,72	0,30			
40 ve üzeri (5)	3,80	0,35			
Cinsiyet					
Kadın	3,88	0,35	-1,883***	0,062	
Erkek	3,71	0,35			
Eğitim durumu					
Lise	3,75	0,28			
Önlisans	3,65	0,38	2,232***	0,088	
Lisans	3,89	0,36			
Yüksek lisans ve üzeri	3,94	0,25			
Çalışma yılı					
1-5 (1)	3,94	0,36			
6-10 (2)	3,98	0,32	3,438***	0,019*	1>3, 1>4, 2>3, 2>4
11-15 (3)	3,67	0,25			
16 ve üzeri (4)	3,78	0,36			
Çalışılan birim					
Pediyatri servisleri	3,96	0,32			
Acil servis	3,85	0,33			
Yenidoğan yoğun bakım	3,89	0,29	1,643***	0,141	
Genel yoğun bakım	3,67	0,24			
Cerrahi klinikler	3,75	0,40			
Dahili klinikler	3,96	0,40			
Kadın-doğum klinikleri	3,81	0,37			
Daha önce pediatri servisinde çalışma durumu					
Evet	3,95	0,36	2,362**	0,020*	
Hayır	3,79	0,34			
Medeni durum					
Evli	3,80	0,34	-1,971**	0,051	
Bekar	3,93	0,36			
Çocuk varlığı					
Yok	3,95	0,36	2,595**	0,011*	
Var	3,78	0,34			

* $p < 0,05$, **Bağımsız t testi, ***Tek yönlü varyans analizi

Tablo 5: Hemşirelerin Çocuk İstismar ve/veya İhmal Olgusu ile Karşılaşma ve Eğitim Alma Durumlarına Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Özellikler	X	SS.	Test değeri	p
Çalışma süresince çocuk istismar ve/veya ihmal olgusu ile karşılaşma durumu				
Evet	3,88	0,34	0,737**	0,463
Hayır	3,83	0,36		
Çocuk istismar ve/veya ihmal konusunda eğitim alma durumu				
Evet	3,97	0,35	2,865	0,005*
Hayır	3,78	0,34		

**Bağımsız t testi

Çalışmada, mesleki çalışma yılı 10 yıl ve altı olan hemşirelerin ölçek madde puan ortalaması, mesleki çalışma yılı 11 yılın üzerinde olan hemşirelerden anlamlı olarak daha

yüksekti. Bu sonuç için literatürde farklılıklar bulunmaktadır. Pediatri hemşirelerinde yapılan bir çalışmada; hemşirelerin çalışma yılının, çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama ölçeği puanlarını etkilemediği bildirilmiştir (Kaptan vd., 2020). Hemşirelerde yapılan başka bir çalışmada ise, 10 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan hemşirelerde ölçek puanının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Başdaş ve Bozdağ, 2018). Çalışmamızın bu sonucu literatür ile uyumlu bulunmamıştır. Bu farklılık, çalışmamızda yeni mezun olan ve 10 yıldan az çalışan hemşirelerin, mesleki eğitim hayatında çocuk cinsel istismarı ve ihmali ile ilgili almış oldukları bilgilerin daha yakın geçmişte alınması ile açıklanabilir. Ayrıca, çalışmada, daha önce pediatri servisinde çalışan hemşirelerin ölçek madde puan ortalaması, daha önce pediatri servisinde çalışmayanlardan anlamlı olarak daha yüksekti. Bu durumun, pediatri servisinde çalışan hemşirelerin çocuk hasta ile daha fazla karşılaşmaları nedeni ile olabileceği akla gelmektedir. Ancak, çalışmada hemşirelerin şu anda çalıştıkları servislerin ölçek puanlarını etkilememesi ise düşündürücüdür.

Hemşirelerin, çocuk istismar ve/veya ihmal olgusu ile karşılaşma durumu ölçek puanlarını etkilemezken, bu konuda eğitim alan hemşirelerin ölçek puanları anlamlı olarak daha yüksekti. Öğrenci hemşireler ile yapılan bir çalışmada da çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili eğitim alanlarda ölçek puanlarının istatistiksel olarak daha yüksek olduğu ancak çocuk istismar ve ihmal olgusu ile karşılaşanlarda anlamlı olmadığı bildirilmiştir (Seferoğlu vd., 2019). Çalışmamız, bu konuda eğitim alan hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali belirti ve risklerini tanılamalarına yönelik bilgi düzeylerinin daha iyi olduğunu göstermektedir. Bu sonuç istendik ve olumlu sonuç olarak yorumlanırken, literatürde yapılan çalışmalarla da uyumlu bulunmuştur (Burç ve Güdekçi Tüfekçi, 2015; Çebi, Kaynar, Benek ve Toraman, 2022). Ayrıca, sağlık profesyonellerinin çocuk istismar veya ihmal olgularında bildirimde bulunmama nedenlerinin başında, bu konu hakkında yeterli bilgilerinin olmaması ve nereye bildirim yapacaklarını bilmemeleri gelmektedir (İkısık, 2022). Bu literatür bilgisi doğrultusunda, çalışmada çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alan hemşirelerin ölçek puanlarının yüksek olması, çocuk istismarı ve ihmali belirti ve risklerini tanılamalarına yönelik farkındalıklarının da yüksek olabileceğini göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamasına yönelik bilgi düzeylerinin orta seviyede olduğu görüldü. Bu doğrultuda, hemşirelerin bu konuda bilgi düzeylerinin istendik düzeyde olmadığı sonucuna varıldı. Ayrıca, çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alan hemşirelerin bilgi düzeylerinin almayan hemşirelere göre anlamlı

şekilde daha yüksek olduğu görüldü. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlamasına yönelik bilgi düzeylerini istendik düzeye yükseltmek için, hizmet içi eğitimlerin yapılması önerilir. Ayrıca, hemşirelik müfredatına da bu konuların yer alması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir: NÖ, ÖÖŞ; Tasarım/Dizayn: NÖ, ÖÖŞ; Denetleme: NÖ, ÖÖŞ; Veri toplanması ve/veya işlemesi: NÖ; Analiz ve/veya yorum: NÖ, ÖÖŞ; Literatür Taraması: NÖ, ÖÖŞ; Yazıyı yazan: NÖ, ÖÖŞ; Eleştirel inceleme: ÖÖŞ.

Hakem Değerlendirmesi: İç/Dış bağımsız

Kaynaklar

- Austin, A. E., Lesak, A. M., & Shanahan, M. E. (2020). Risk and protective factors for child maltreatment: A review. *Current Epidemiology Reports*, 7, 334-342. <https://doi.org/10.1007/s40471-020-00252-3>
- Bakır, E., & Kapucu, S. (2017). Çocuk ihmali ve istismarının Türkiye’de yapılan araştırmalara yansımaları: Bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 13-24.
- Başdaş, Ö., & Bozdağ, F. (2018). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlama durumlarının belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 267-275. <https://doi.org/10.26559/mersinsbd.394749>
- Burç, A., & Güdücü Tüfekçi, F. (2015). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlama düzeyleri. *ACU Sağlık Bil Derg*, 6(3), 144-151.
- Chang, S., Hou, Q., Wang, C., Wang, M., Wang, L., & Zhang, W. (2021). Childhood maltreatment and violent delinquency in Chinese juvenile offenders: Callous-unemotional traits as a mediator. *Child Abuse & Neglect*, 117, 105085. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105085>
- Cicchetti, D., & Handley, E. D. (2019). Child maltreatment and the development of substance use and disorder. *Neurobiology of Stress*, 10, 100144. <https://doi.org/10.1016/j.ynstr.2018.100144>
- Çebi, G. E., Kaynar, E., Benek, E., & Toraman, Ç. (2022). 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde görev yapan sağlık personelinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanıma düzeylerinin saptanması. *The Medical Journal of Mustafa Kemal University*, 13(45), 44-53. <https://doi.org/10.17944/mkutfd.974419>
- Danışman, I. G., & Berberoglu, E. (2016). Suça yönelen ergenlerde, çocukluk döneminde örseleyici yasantılara maruz kalma düzeyi ile adil dünya inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 111-119. <https://doi.org/10.5455/apd.177638>
- Doelman, E. H., Luijk, M. P., Haen Marshall, I., Jongerling, J., Enzmann, D., & Steketee, M. J. (2021). The association between child maltreatment and juvenile delinquency in the context of Situational Action Theory: Crime propensity and criminogenic exposure as mediators in a sample of European youth?. *European Journal of Criminology*, 20(2), 1477370821101330. <https://doi.org/10.1177/14773708211013300>
- Gardner, M. J., Thomas, H. J., & Erskine, H. E. (2019). The association between five forms of child maltreatment and depressive and anxiety disorders: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 96, 104082. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104082>
- İkişik, H., Alpaslan, A., Kırancı, M., Tuğçe, Y., Korkut, M., Taşdemir, M., & Maral, I. (2022). Bir Üniversite Hastanesi Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarına Yaklaşımları ve Çocuk İzlem Merkezleri Hakkındaki Farkındalıklarının Değerlendirilmesi. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 8(3), 263-269. <https://doi.org/10.53394/akd.1059052>
- Kaptan, D., Kahrıman, İ., & Kader, Ş. (2020). Pediatri Kliniklerinde Çalışan Hekim ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmali Konusundaki Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law & History*, 28(2), 227-232. <https://doi.org/10.5336/mdethic.2019-71509>
- Külcü, D. P., & Karataş, H. (2016). Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32(1), 48-58.
- Onat, G., Dinç H, Günaydın S., & Uğurlu, F. (2016). Çocukluk döneminde yaşanan ihmal veya istismarın benlik saygısına etkisinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 9-15. <https://doi.org/10.17681/hsp.61140>

- Seferoğlu, E. G., Sezici, E., & Yiğit, D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 10(17), 257-276. <https://doi.org/10.26466/opus.511405>
- Soylu, N., Şentürk Pılan, B., Ayaz, M., & Sönmez, S. (2012). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerde ruh sağlığını etkileyen etkenlerin araştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 292-298.
- Topçu, E. T., Kazan, E. E., Küçük, S., Murat, Y., Alpaslan, B., Molozoğlu, H., & Özkan, B. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılamaya İlişkin Bilgi Düzeyleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(2), 264-273. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.907512>
- Uysal, A. (1998). *Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi.
- UNICEF. (2010). *Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması*. Retrieved from: https://www.unicef.org/turkey/sites/unicef.org.turkey/files/2019-02/cocuk-istismari-raporu-tr_1.pdf (Accessed date: 18 May 2021).
- World Health Organization (2020). Child Maltreatment. Retrieved from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> (Accessed date: 20 May 2021).